

Sygn. akt: X C 1030/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lipca 2019 r.

Sąd Rejonowy w Toruniu X Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodnicząca: SSR Katarzyna Malinowska

Protokolant: Magdalena Skinder

po rozpoznaniu w dniu 11 lipca 2019 r. w Toruniu

sprawy z powództwa Syndyka masy upadłości Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w T.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej K. Straży Pożarnej w T.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2 500 zł (dwa tysiące pięćset złotych) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 6 lipca 2018r. do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1617 zł (tysiąc sześćset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania.

SSR Katarzyna Malinowska

UZASADNIENIE

Powód Syndyk masy upadłości Przedsiębiorstwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T. w upadłości likwidacyjnej dnia 6 lipca 2018 r. wniósł do tutejszego Sądu pozew (k. 3 i n.), w którym domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej K. Straży Pożarnej w T. kwoty 2500 zł wraz z odsetkami oraz kosztami postępowania. W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, iż upadła spółka była członkiem pozwanej Spółdzielni. Z racji nabycia praw wpłaciła do pozwanej wpisowe oraz kwotę 2500 zł tytułem pięciu udziałów w prawie do trzech lokali i dwóch miejsc postojowych. W toku likwidacji majątku powoda syndyk sprzedał przysługujące mu spółdzielcze własnościowe prawo do lokali oraz do miejsc postojowych w garażu wielostanowiskowym. Pozwana podjęła uchwałę o ustaniu członkostwa powoda w spółdzielni, odmówiła jednak zwrotu udziału. Swe roszczenie powód oparł o treść przepisu art. 410 § 2 k.c.

Referendarz sądowy w tutejszym Sądzie dnia 18 lipca 2018 r. wydał nakaz zapłaty zgodnie z żądaniem pozwu (k. 33), który następnie utracił moc z uwagi na skutecznie wniesiony przez pozwaną sprzeciw (k. 36 i n.).

W sprzeciwie pozwana wyjaśniła, iż zwrot wpłat dokonanych na udziały może nastąpić wyłącznie na żądanie członka, którego członkostwo w spółdzielni ustało, przy czym w wyniku nowelizacji ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych wprowadzony został zakaz stosowania przez spółdzielnie przepisów Prawa spółdzielczego dotyczących udziałów i wpisowego. Zakaz ten ma charakter bezwzględny.

W odpowiedzi na sprzeciw (k. 54 i n.) powód podniósł, iż teza o ustawowym zakazie zwrotu byłemu członkowi spółdzielni wpłaconego przez niego udziału stanowi subiektywne stanowisko pozwanej Spółdzielni. Powód wskazał również, że fundusz udziałowy Spółdzielni na dzień 31 grudnia 2015 r. to kwota 187 501,78 zł, w tym wartość

udziału powoda. Odmowa zwrotu oznacza, że pozwana kwotę należną powodowi pragnie bezprawnie zatrzymać dla siebie. Kwota 2500 zł stanowi nienależne świadczenie, gdyż odpadła podstawa prawna istniejąca w chwili spełnienia świadczenia – w 1998 roku kiedy powód wpłacił udziały istniało ku temu ustawowe przyzwolenie. Zmiana obowiązku wnoszenia udziałów polegająca na jego uchyleniu prowadzi do zobowiązania Spółdzielni do zwrotu takiego udziału.

Sąd ustalił co następuje

Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o. w T. było posiadaczem spółdzielczego własnościowego prawa do trzech lokali mieszkalnych oraz dwóch miejsc postojowych znajdujących się w budynku położonym przy ul. (...) 17A w T., należących do zasobów Spółdzielni Mieszkaniowej K. Straży Pożarnej. W związku z tym w dniu 9 grudnia 1998 roku przedsiębiorstwo to zostało przyjęte w poczet członków Spółdzielni. Powód wniósł również wpisowe oraz pięć zadeklarowanych udziałów, które zostały wpłacone w kwocie 2500 zł dnia 17 listopada 1998 roku.

okoliczność bezsporna

Postanowieniem z dnia 7 lipca 2014 roku Sąd Rejonowy w Toruniu V Wydział Gospodarczy ogłosił upadłość Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w T., a na syndyka masy upadłości wyznaczył T. N..

okoliczność bezsporna

(...) sp. z o.o. w T. spółdzielcze własnościowe prawo do trzech lokali mieszkalnych zostało zbyte przez syndyka dnia 27 maja 2015 roku, a spółdzielcze własnościowe prawo do miejsc postojowych dnia 25 czerwca 2015 roku.

Dowód:

– akty notarialne, k. 16 - 19 oraz 20 – 22

Spółdzielnia Mieszkaniowa K. Straży Pożarnej w T. poinformowała, że uchwałą zarządu nr 11/15 z dnia 8 lipca 2015 roku nastąpiło ustanie członkostwa Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej na skutek wystąpienia ze Spółdzielni w związku ze sprzedażą spółdzielczego własnościowego prawa do miejsc postojowych.

Dowód

– pismo pozwanej Spółdzielni, k. 26

Dnia 13 lutego 2018 roku syndyk masy upadłości Przedsiębiorstwa (...) zwrócił się do Spółdzielni Mieszkaniowej K. Straży Pożarnej o zwrot udziału wpłaconego w związku z nabyciem własnościowego prawa do lokalu.

Dowód:

– pismo na k. 27

Pismem z dnia 21 lutego 2018 roku Spółdzielnia Mieszkaniowa K. Straży Pożarnej poinformowała syndyka, iż wypłata udziałów będzie mogła nastąpić dopiero po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego za rok obrachunkowy. W piśmie z dnia 6 czerwca 2018 roku Spółdzielnia odmówiła jednak wypłaty udziału byłemu członkowi motywując to tym, że zabraniają tego przepisy znowelizowanej ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych.

Dowód:

– pisma na k. 28 i 30 akt

Na powyższy stan faktyczny w części składały się okoliczności bezsporne. W pozostałym zakresie został on ustalony w oparciu o w pełni wiarygodne dowody z dokumentów złożonych do akt sprawy przez obie strony postępowania. Żadna z nich nie zakwestionowała przy tym prawdziwości żadnego z dokumentów, a i w ocenie Sądu nie było podstaw

do podważania ich wiarygodności, jako że tworzyły one spójną całość. Zasadniczo spór stron nie dotyczył kwestii faktycznych, a ich prawnej oceny.

Sąd zważył co następuje

W niniejszej sprawie kluczową okoliczność stanowiła nowelizacja ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz.U. z 2001 roku, nr 4, poz. 27 ze zm., dalej: „u.s.m.”), która weszła w życie 9 września 2017 r., nie przewidując przepisów przejściowych. Została ona wprowadzona ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2017 roku, poz. 1596, dalej: „nowela”).

Przed wejściem w życie wspomnianych zmian z 2017 roku do spółdzielni mieszkaniowych w zakresie nieuregulowanym ustawą szczególną zastosowanie miały przepisy Prawa spółdzielczego (Dz.U. z 1982 roku, nr 30, poz. 210 ze zm.), które art. 26 przewiduje możliwość wystąpienia przez byłego już członka spółdzielni o zwrot wpłaty wniesionej na udziały. Zwrot ten nie może jednak nastąpić przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego za rok, w którym wniosek został zgłoszony. W obecnym stanie prawnym wciąż obowiązuje zarówno wspomniana regulacja w Prawie spółdzielczym jak i odesłanie z art. 1 ust. 7 u.s.m. Niemniej na mocy noweli dodano do ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych art. 1 ust. 9 o treści „Nie stosuje się przepisów ustawy wymienionej w ust. 7 dotyczących udziałów i wpisowego, a także przepisów dotyczących obowiązku złożenia deklaracji w celu przyjęcia w poczet członków spółdzielni, z zastrzeżeniem art. 3”. Jedynie na marginesie należy zauważyć, że art. 3 u.s.m. nie ma znaczenia dla rozpoznawanej sprawy.

Treść nowo dodanego ust. 9 każda ze stron interpretowała w sposób diametralnie odmienny. Strona powodowa w toku postępowania wskazywała, że na podstawie cytowanego przepisu wprowadzono zakaz pobierania od nowych członków spółdzielni mieszkaniowych wpłat na udziały w spółdzielni stosownie do art. 19 Prawa spółdzielczego, jednak nigdzie nie zamieszczono zakazu zwrotu już wniesionych na udziały wpłat. Argumentowano, że likwidując możliwość pobierania wpłat, zlikwidowano w sposób faktyczny fundusz udziałowy, a zgromadzone z tam środki winne być bezzwłocznie zwrócone członkom – tak obecnym, jak i byłym.

Stanowisko strony pozwanej sprowadzało się do wykazania, że zakaz stosowania przepisów Prawa spółdzielczego dotyczącego udziałów i wpisowego należy w przypadku spółdzielni mieszkaniowych traktować w sposób całościowy, bez zawężenia go wyłącznie do zakazu pobierania wpłat.

W tym zakresie Sąd podzielił stanowisko strony pozwanej. Wysoce nielogiczna wydaje się być argumentacja pełnomocnika powoda, który dowodził, że wyraźny zakaz stosowania przepisów Prawa spółdzielczego do spraw związanych z udziałami i wpisowym można ograniczyć wyłącznie do niewielkiego ich wycinka. Nie można się zgodzić na taką wykładnię oczywistego, wydawać by się mogło, przepisu, która na gruncie spółdzielni mieszkaniowych dopuszcza stosowanie do spraw związanych z udziałami i wpisowym chociażby art. 21 czy 26 Prawa spółdzielczego. Jest to wykładnia *contra legem*. W tej sytuacji Sąd nie znalazł także argumentów przemawiających za zastosowaniem wskazanego art. 26 Prawa spółdzielczego z uwagi na wystąpienie „luki prawnej”, o której wielokrotnie wspominał pełnomocnik powoda. Przeciw takiemu stanowisku przemawia nawet treść przedłożonej wraz z apelacją odpowiedzi na interpelację poselską nr (...), w której odpowiadający sekretarz stanu w Ministerstwie Infrastruktury i Budownictwa wprost wskazuje, że art. 26 Prawa spółdzielczego nie ma obecnie zastosowania w sprawach dotyczących spółdzielni mieszkaniowych z uwagi na brak stosownego odesłania (zdanie poprzedzające jedno z podkreślonych przez pełnomocnika powoda). Ustawowy zwrot „nie stosuje się” nie może być rozumiany jako „nie stosuje się w niektórych przypadkach”.

Uznając zatem, że nie istniały podstawy zasądzenia roszczenia na podstawie przepisów Prawa spółdzielczego, należało ocenić, czy istniały inne przesłanki dla uwzględnienia powództwa syndyka. Strona powodowa w pozwie powoływała się na przepis art. 410 § 2 k.c. W dalszych pismach argumentowano, że w niniejszym przypadku spełniła się ta okoliczność, że odpadła podstawa świadczenia, wobec czego stało się ono nienależne i winno być zwrócone.

Strona pozwana utrzymywała przy tym, że pierwotne świadczenie powoda nie wynikało z orzeczenia sądu bądź decyzji administracyjnej, które następnie zostały uchylone, nie powstało także w oparciu o czynność prawną dotkniętą wadami. Wreszcie wskazywano, że przepisy ustawy nie zostały pozbawione mocy jako niekonstytucyjne, a zwyczajnie zostały zmienione w ten sposób, że przestały mieć zastosowanie do spółdzielni mieszkaniowych.

W tym zakresie Sąd podzielił jednak stanowisko powoda. W pierwszej kolejności należało zauważyć, że odkąd do spraw z zakresu funkcjonowania spółdzielni mieszkaniowych dotyczących rozliczania wpłat na udziały nie mają zastosowania przepisy Prawa spółdzielczego, do kwestii nieuregulowanych w u.s.m. stosować należy przepisy ogólne z kodeksu cywilnego. Upraszczając nieco zaistniałą sytuację, można zatem stwierdzić, że ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych w obecnym brzmieniu nie tyle zakazuje zwrotu wpłat, a jedynie nie odsyła już w tym zakresie do Prawa spółdzielczego. Przestała to być zatem kwestia choćby pośrednio uregulowana w ustawie o spółdzielniach mieszkaniowych i w tym zakresie ustawa nie ma już charakteru normy szczególnej nad ogólnymi przepisami kodeksowymi. Nie można przy tym zgodzić się ze stanowiskiem strony pozwanej wyrażonym w odpowiedzi na apelację, zgodnie z którym po dodaniu do art. 1 u.s.m. ust. 9 w ustawie tej nie występuje żadna luka prawna, gdyż usuwając częściowe odesłanie do Prawa spółdzielczego prawodawca zakazał zwrotu wniesionych wkładów w ogóle. Gdyby intencją ustawodawcy był zakaz jakiegokolwiek ingerencji w fundusz udziałowy, należy domniemywać, że uregulowałby tę kwestię w sposób jednoznaczny.

Z dniem 9 września 2017 r. w stosunku do spółdzielni mieszkaniowych uchylone zostało obowiązywanie art. 19 § 1 Prawa spółdzielczego nakazującego wprost członkom spółdzielni mieszkaniowych wnoszenie wpisowego oraz zadeklarowanych udziałów. W ocenie Sądu sytuację tę można zakwalifikować jako odpadnięcie podstawy prawnej świadczenia (por. np. P. Księżak, Kodeks cywilny. Komentarz, red. K. Osajdy, 2019). Konsekwencją takiego wyводу jest uznanie w obecnym stanie prawnym wpłaty na udziały za świadczenie nienależne. To zaś zgodnie z art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 i 2 k.c. należy zwrócić świadczącemu.

W tym stanie rzeczy Sąd na podstawie przywołanych w akapicie poprzedzającym przepisów ocenił roszczenie powoda jako w pełni zasadne i w związku z tym zasługujące na uwzględnienie, o czym orzeczono w pkt. I sentencji wyroku.

W pkt. II Sąd na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. rozstrzygnął o kosztach postępowania – tak pierwszo- jak i drugoinstancyjnego. Jako że w obu przypadkach stroną wygrywającą okazała się być strona powodowa, koszty te zasądzono na jej rzecz od pozwanej Spółdzielni. Na wskazaną w sentencji kwotę 1617 zł złożyły się: opłaty sądowe od pozwu oraz od apelacji – po 125 zł każda (art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, tj. Dz.U. z 2018 roku, poz. 300), koszt zastępstwa procesowego przed Sądem Rejonowym – 900 zł (§ 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Dz.U. z 2015 roku, poz. 1804 ze zm.) oraz przed Sądem Okręgowym – 450 zł (§ 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 3 cytowanego Rozporządzenia) a także opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł (art. 1 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej, Dz.U. z 2006 roku, nr 225, poz. 1635 ze zm. w zw. z pkt IV załącznika do niej).